

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет права, публічного управління та
національної безпеки
Кафедра економічної теорії, інтелектуальної
власності та публічного управління

Кваліфікаційна робота
на правах рукопису

ГУМЕННА ЛЮДМИЛА МИКОЛАЇВНА
(прізвище, ім'я, по батькові здобувача вищої освіти)

УДК 351.858 (045)
(індекс)

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**РЕАЛІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ НА
МІСЦЕВОМУ РІВНІ (НА ПРИКЛАДІ МІСТА ЖИТОМИРА)**
(тема роботи)

281 «Публічне управління та адміністрування»
(шифр і назва спеціальності)

Подається на здобуття освітнього ступеня магістр
кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання
ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне
джерело

Л. М. Гуменна
(підпис, ініціали та прізвище здобувача вищої освіти)

Керівник роботи
Якобчук Валентина Павлівна
(прізвище, ім'я, по батькові)

к.ен., професор
(науковий ступінь, вчене звання)

Висновок кафедри економічної теорії, інтелектуальної власності та публічного управління

за результатами попереднього захисту: Гуменної Людмили Миколаївни

Протокол засідання кафедри економічної теорії, інтелектуальної власності та публічного управління № від «11» грудня 2020 р.

Завідувач кафедри економічної теорії, інтелектуальної власності та публічного управління

к.е.н., професор
(науковий ступінь, вчене звання)

_____ (підпис)

Якобчук В.П.
(прізвище, ім'я, по батькові)

«11» грудня 2020 р.

Результати захисту кваліфікаційної роботи

Здобувач вищої освіти Гуменна Людмила Миколаївна захистив
(прізвище, ім'я, по батькові)

кваліфікаційну роботу з оцінкою:

сума балів за 100-бальною шкалою _____

за шкалою ECTS _____

за національною шкалою _____

Секретар ЕК

_____ - _____
(науковий ступінь, вчене звання)

_____ (підпис)

Пугачова Н.С.
(прізвище, ім'я, по батькові)

АНОТАЦІЯ

Гуменна Л. М. Реалізація державної молодіжної політики на місцевому рівні (на прикладі міста Житомира). – Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю 281 – Публічне управління та адміністрування – Поліський національний університет, Житомир, 2020 р.

В результаті дослідження було виявлено особливості державного регулювання молодіжної політики в м. Житомирі в специфічних умовах, що сформувалися в регіоні, визначено перспективні напрямки розвитку даної сфери, а також розроблено методологію оцінки ефективності молодіжної політики.

Після проведення дослідження діяльності молодіжної політики в м. Житомирі, стало очевидно, що у молоді існує ряд потреб, які в даний час не задовольняються. Таким чином, було розроблено кілька рекомендацій і пропозицій. Більш того, було рекомендовано внести ряд змін до існуючої методики оцінки ефективності державних програм.

Ключові слова: державна молодіжна політика, моніторинг ефективності державної молодіжної політики, молодь, критерії ефективності, пріоритетні напрямки розвитку молодіжної політики, оцінка державних програм.

SUMMARY

Humenna L. M. Implementation of the State Youth Policy at the local level (on the example of the Zhytomyr city). Qualifying work on obtaining an educational degree Master in specialty 281 «Public management and administration» – Polissia National University, Zhytomyr, 2020.

As a result of the study, the features of state regulation of youth policy in Zhytomyr in the specific conditions that have developed in the region were identified, promising directions for the development of this area were identified, and a methodology for assessing the effectiveness of youth policy was developed.

After conducting a study of the activities of youth policy in Zhytomyr, it became obvious that young people have a number of needs that are currently not being met. Thus, several recommendations and suggestions were developed. Moreover, it was recommended to make a number of changes to the existing methodology for evaluating the effectiveness of state programs.

Keywords: state youth policy, monitoring the effectiveness of State Youth Policy, youth, effectiveness criteria, priority directions for the development of Youth Policy, Evaluation of state programs.

ЗМІСТ

ВСТУП		5
РОЗДІЛ I.	ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РЕАЛІЗАЦІЇ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ НА РІВНІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	8
	1.1. Основні механізми формування структури державної молодіжної політики	8
	1.2. Молодіжна політика як спроба оновлення правового механізму в Україні	12
	1.3. Нормативно-правова база регулювання молодіжної політики	15
РОЗДІЛ II.	МЕХАНІЗМИ РЕАЛІЗАЦІЇ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ МІСЦЕВОЮ ВЛАДОЮ	18
	2.1. Повноваження та діяльність місцевого виконавчого органу з питань молодіжної політики	18
	2.2. Шляхи підтримки місцевою владою молодіжних ініціатив	20
	2.3. Молодіжні громадські організації у системі взаємодії місцевої влади і територіальної громади	22
РОЗДІЛ III.	ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ	25
	3.1. Децентралізація та удосконалення профільного законодавства як чинники підвищення ефективності у сфері молодіжної політики	25
	3.2. Пріоритетні напрями молодіжної політики на рівні місцевого самоврядування	27
	3.3. Розвиток соціального партнерства у молодіжній політиці	29
ВИСНОВКИ		
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ		

ВСТУП

Молоді люди – це важливий прошарок суспільства, тому що від них залежить майбутнє нашої держави, її розвиток та успішність.

На сьогоднішній момент в умовах децентралізації, коли держава делегує чимало повноважень на місцеве самоврядування, питанню молоді почала приділятися значна увага. Основоположним документом реалізації молодіжної політики стала постанова Кабінету Міністрів України 148 «Про затвердження Державної цільової соціальної програми «Молодь України» на 2016-2020 роки» [6], відповідно до якої перед громадами ставляться такі першочергові завдання як створення умов для особистісного розвитку, реалізації та зайнятості молоді, на тих місцях, де проживають. Цим керується і Житомир, зокрема місцеве управління у справах сім'ї, молоді та спорту.

Актуальність обраної теми полягає у науковому осмисленні особливостей проведення молодіжної політики на рівні міста; можливості презентувати загальним колам успішні проекти Управління (заходи, фестивалі тощо), що дозволять іншим територіальним громадам їх перейняти і запровадити у себе.

Об'єктом дослідження є державна молодіжна політика в сучасних умовах децентралізації влади.

Предметом дослідження є теоретико-практичні механізми реалізації молодіжної політики на прикладі міста Житомира.

Мета роботи полягає в тому, аби проаналізувати та виділити основні напрямки, проблеми і перспективи реалізації молодіжної політики на рівні Житомира в умовах децентралізації. Окрім того, значну увагу варто приділити характеристиці успішних проектів, якісно відмінних від інших міст України.

Для реалізації визначеної мети поставлено **завдання:**

- проаналізувати молодіжну політику як спробу оновлення правового механізму в органах місцевого самоврядування;
- дослідити нормативно-правову базу проблеми;

- визначити основні повноваження та діяльність Управління у справах сім'ї, молоді та спорту стосовно молодіжної політики;
- виділити і охарактеризувати шляхи підтримки місцевою владою молодіжних ініціатив;
- проаналізувати роль місцевих громадських організацій у підтримці та втіленні в життя молодіжних ініціатив;
- охарактеризувати роль децентралізації та удосконалення законодавства у підвищенні ефективності реалізації молодіжної політики місцевою владою.
- дослідити основні напрями удосконалення місцевої молодіжної політики;

Для виконання визначених завдань і досягнення мети дослідження було застосовано такі **методи дослідження**, як розгляд вітчизняної літератури провідних науковців у сфері державного управління і нормативно-правової бази проблеми дослідження; індуктивний і дедуктивний методи; методи порівняльного, описового, проблемно-цільового та структурно-функціонального аналізу з метою виділення й обґрунтування механізмів державної молодіжної політики. Окрім цього, використовувався метод спостереження під час проходження практики у Житомирській міській раді (зокрема, в Управлінні у справах сім'ї, молоді та спорту) автором роботи.

Інноваційний характер роботи Дипломна робота є дослідженням, яке в свою чергу розкриває теоретико-методологічне обґрунтування механізмів реалізації державної молодіжної політики на рівні місцевого самоврядування та визначення напрямів оптимізації системи державного управління щодо їх втілення у державно-управлінську практику. Унікальність дослідження полягає у тому, що його результати сприяють подальшій розробці механізмів та розширенні основних напрямків реалізації молодіжної політики на різних рівнях

Практичне значення дослідження полягає у можливості використання матеріалів і висновків дослідження студентами у підготовці до семінарсько-практичних занять з дисциплін державного управління, а також при вивченні

роботи місцевого самоврядування. Заходи і механізми реалізації молодіжної політики на прикладі міста Житомира можуть бути використані державними органами, місцевими самоврядуваннями всієї України задля створення передумов для ефективного розвитку підрастаючого покоління в державі.

Аналіз наукової літератури. В сучасній науці дана проблема прямо чи опосередковано розглядається низкою авторів. Зокрема, побіжно цієї проблеми торкаються у своїх працях краєзнавці О. Білобровець [16], О. Данилейко [28] тощо. Зокрема, питанню молоді на всеукраїнському рівні значної уваги приділяє О. Абашина [10], О. Бакаєв [14], Ю. Гажієнко [18], О. Гасанов [19], Т. Дроздова [30], М. Канавець [35], М. Рапаєва [57], І. Хохрякова [68] та інші. Цій проблемі приділяє значної уваги Міністерство молоді та спорту України, яке ініціює щорічні проведення парламентських слухань, де виступають видатні українські та європейські громадські і політичні діячі, науковці. Згодом їхні виступи публікуються у збірниках [70]. Окрім цього, у дослідженні використано матеріали, взяті із інтернет-сторінок соціальної мережі Фейсбук – Управління, Молодіжної громадської ради та Школи місцевого самоврядування [45; 66; 71], а також офіційного сайту Житомирської міської ради [31]. Вагомою складовою дослідження також є власний досвід автора роботи, отриманий під час роботи у сфері молодіжної політики в Житомирській області.

Апробація результатів роботи. Публікації. Гуменна Л.М. «Інноваційні підходи реалізації політики патріотичного та духовного виховання молоді в Житомирській області»// Збірник «Наукові читання-2020»; «Децентралізація та удосконалення профільного законодавства як чинники підвищення ефективності у сфері молодіжної політики»// IV міжнародний міжнародний науково-практичний форум//Житомир -2019; «Пріоритетні напрямки молодіжної політики на рівні місцевого самоврядування»// Наукові читання -2019// Житомир – 2019.

Структура роботи: дипломна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків та списку використаної літератури. Загальна кількість сторінок – 42.

РОЗДІЛ І.

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РЕАЛІЗАЦІЇ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ НА РІВНІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

1.1. Основні механізми формування структури державної молодіжної політики

Питання молоді завжди були актуальними для держави. Питанням та проблемам впровадження державної молодіжної політики, в різних аспектах, а саме: правовому, соціальному та управлінському аспекту присвячено досить значна кількість наукових праць, як вітчизняних так і зарубіжних вчених [13; 15; 29; 33; 36; 41; 44; 58; 69], які є значним внеском у теорію, методологію та практику впровадження молодіжної політики на державному рівні в Україні.

Значною структурою розбудови України як держави, яка спрямовує свою діяльність на соціальний розвиток є формуванням громадянського суспільства і інструментами виступає реалізація молодіжної політики, яка в нашій країні є головним та специфічним напрямом функціонування держави проводиться з врахуванням інтересів, суспільства, молоді та держави; маючи на увазі можливості України, її соціального, економічного, культурного, історичного розвитку та світового досвіду, щодо державної підтримки молоді [42, с. 59]. Українська держава поставила за мету створити такі системні умови, які всебічно і широко сприятимуть розв'язанню всіх проблем молодого покоління.

«З огляду на це, під державним управлінням молодіжною політикою розуміємо «систематичний і спеціально організований вплив суб'єкта державного управління на об'єкт, у першу чергу молодь, з метою організації ефективного, цілеспрямованого функціонування й розвитку системи роботи з молоддю, відповідно до мети та завдань цієї політики» [39, с. 83].

«Сучасна ситуація в державі і суспільстві вимагає негайних заходів, спрямованих на формування стратегії соціально-економічного, політичного й культурного розвитку України, що припускає послідовну реалізацію заходів

довгострокового характеру, спрямованих на подальше вдосконалення держави, підвищення рівня життя його населення. Це вимагає формування «базових умов, які дозволять планомірно підготовляти основу для кожного наступного етапу перетворень» [33, с. 47].

«Досвід останніх десятиліть переконливо доводить, що політичних і економічних успіхів сягають саме ті держави, які приділяють підвищену увагу молоді, що стійкий розвиток демонструють саме ті суспільства, які переглянули систему традиційних поглядів на нові покоління, на систему взаємин між поколіннями і їх значення для політичного і соціально-економічного розвитку» [37].

«У Декларації «Про загальні засади державної молодіжної політики в Україні» (1992 р.) першому документі, який започаткував державну молодіжну політику в Україні, визначено, що це – системна діяльність держави у відносинах з особистістю, молоддю, молодіжним рухом, яка здійснюється в законодавчій, виконавчій та судових сферах. Усього ж за роки незалежності України прийнято «понад 700 законів України та близько 800 підзаконних нормативно-правових актів, які тією чи іншою мірою спрямовані на вирішення молодіжних проблем» [58, с. 168].

Молодь не є системою, яка саморозвивається, її життя обумовлене існуючими соціально-економічними і політичними умовами. Молода людина відповідно до цього несе в собі минуле, сьогодення і майбутнє. [11, с. 143].

«По-новому постають питання виховання, соціалізації, становлення і розвитку молодого покоління. Необхідність особливої державної політики щодо молоді визначається специфікою її положення в суспільстві. Молодь недостатньо розуміти в традиційному сенсі, тільки в якості майбутнього суспільства. Її необхідно оцінювати як органічну частину сучасного суспільства, що несе особливу, незамінну іншими соціальними групами, функцію відповідальності «за збереження і розвиток нашої країни, за спадкоємність її історії, на культури, життя старших і відтворення наступних

поколінь, і в результаті – за виживання народів як культурно-історичних спільнот» [51, с. 383].

«Молодь має свої особливі функції в суспільстві, ніякою іншою соціально-демографічною групою не заміщують і не реалізовані. Молодь успадковує досягнутий рівень розвитку суспільства і в силу свого специфічного становища «потребує присвоєння собі духовних і матеріальних благ, накопичених у суспільстві у вигляді освіти та культури, літератури та мистецтва, в усіх сферах життєдіяльності людини» [27, с. 64].

«Разом з тим молодь тільки вступає в трудове та суспільне життя, вона ще не повністю включена, менш інтегрована в існуючі соціально-економічні, ідейно-політичні, сімейно-побутові процеси. Їй легше сприймати переломні епохи, але саме вони не дозволяють їй відчувати всю повноту суспільних взаємодій і обмежують її потенціал. Молодь виступає головним суб'єктом освіти сім'ї та демографічних процесів. Це, на думку Т. Тарасенка, створює можливості для вибору темпу і спрямованості входження молоді до державного та суспільного життя» [63, с. 104]. Саме ця обставина є основою її інноваційної діяльності, її творчого внеску в розвиток суспільства.

«Умовами формування відповідальності молоді за майбутнє держави є: розширення демократичної участі молоді в розвитку суспільства; викорінення злиднів і значної соціально-економічної нерівності; розширення прав дітей і молодих громадян у політичній та економічній сферах та забезпечення їх представництва на всіх рівнях прийняття рішень, надання підтримки інформаційного забезпечення, більшої наочності та звітності в питаннях управління, а також при прийнятті рішень з економічних і соціальних питань» [17, с. 207].

Завдання державної молодіжної політики реалізують на національному, регіональному та місцевому рівнях державної влади. На національному рівні вказаний напрям роботи впроваджується через Міністерство молоді та спорту України, яке згідно до свого положення, і є центральним органом у системі

органів виконавчої влади та забезпечує формування реалізації державної політики в молодіжній сфері.

В Україні впродовж років незалежності було закладено базу державної молодіжної політики, яка, незважаючи на суперечливість оцінок її результатів, усе ж наблизила країну до сучасних надбань світового розвитку. На це й націлена Стратегія державної молодіжної політики до 2020 р. [36, с. 47]. Стратегія враховує реальні інтереси і потреби молоді і суспільства, необхідність соціалізації, соціальної стратифікації та реального включення молоді в усі соціально-економічні, політичні, духовні та інші процеси з метою забезпечення наступності та спадковості поколінь в українському суспільстві, посилення участі молоді в розбудові демократичної, суверенної України [34, с. 24]. Стратегія розроблена з урахуванням практичного досвіду роботи центральних та місцевих органів влади та базується на сучасних теоретичних уявленнях про молодіжну політику, на аналізі вітчизняного та міжнародного досвіду.

Таким чином, державна молодіжна політика здійснюється в Україні з урахуванням соціально-економічного розвитку країни та на базі таких принципів:

- принцип участі (суб'єктом розробки і практичної реалізації державної молодіжної політики є перш за все держава, але діяти вона має в тісній співпраці з молодими громадянами, їх організаціями та об'єднаннями, максимально впроваджуючи підхід «молоді-молодим»);
- принцип гарантій (держава надає молоді необхідний мінімум соціальних послуг щодо освіти, професійної підготовки і працевлаштування, фізичного і духовного розвитку);
- принцип соціальної компенсації (забезпечується правовий і соціальний захист саме тих молодих людей, що за станом здоров'я та іншими обставинами неспроможні подбати про себе);
- принцип рівності та доступності (молодь має право на рівний доступ до відповідних і необхідних програм).

Отже, державна молодіжна політика спрямована на реалізацію молодими особами своїх можливостей.

1.2. Молодіжна політика як спроба оновлення правового механізму в Україні

В умовах децентралізації молодіжна політика є одним із пріоритетних напрямків у державі. Сучасні дослідники вважають, що її дієва реалізація сприятиме оновленню правового механізму в Україні, адже підрастаюче покоління є енергійним, креативним та здатним змінити ситуацію в країні на краще [49, с. 110]. Проте перед тим як перейти до розгляду цієї проблеми слід проаналізувати поняття «молодіжна політика». В галузі державного управління виділяють декілька підходів до його тлумачення: конституційно-правовий (молодіжна політика – це конституційно-правовий інститут, який включає в себе соціальну політику по відношенню до молоді, молодіжну сімейну політику, економічну політику в сфері фінансового забезпечення, кримінальну політику по відношенню до неповнолітніх), загальнодержавний (під цим поняттям розуміємо вираження волі держави в сфері регулювання життя молодих осіб шляхом реалізації молодіжних програм та її координації) тощо. Найцікавішим для нас у контексті роботи виступає муніципальний підхід, який наголошує на тому, що суть молодіжної політики полягає в «спільній діяльності державних органів та органів місцевого самоврядування щодо влаштування молоді у територіальні громади відповідної територіально-адміністративної одиниці» [57, с. 168].

Відповідно до цього підходу має здійснюватися оновлення правового механізму в Україні. На сучасному етапі молодіжна політика краще реалізується державою, ніж в попередні роки. Цьому сприяє активна співпраця з європейськими організаціями, а також із процесом децентралізації, за якої

молодь має змогу брати участь у громадському та політичному житті краю. Відповідно до цього роль місцевого самоврядування щороку збільшується.

Державна молодіжна політика на рівні міст реалізується у дусі формування сприятливих умов для всебічного розвитку та самореалізації молоді. Відповідно до цього Міністерство молоді та спорту України як профільний загальнодержавний орган здійснює свою діяльність у такий спосіб, який дозволить місцевому самоврядуванню (зокрема, Управлінню у справах сім'ї, молоді та спорту м. Житомира) залучати молодь до активного життя на місцях. Отже, основними напрямками реалізації молодіжної політики є:

1. Кадрове забезпечення молоді у органах державної влади та місцевого самоврядування (проведення семінарів-нарад для представників виконавчих органів об'єднаних громад (спільно з Дитячим фондом ООН (ЮНІСЕФ) в Україні), а також тренінгів для представників об'єднаних територіальних громад (далі – ОТГ) за програмою «Молодіжний працівник». Зокрема, один із таких заходів відбувся у Житомирі у 2018 – 2019 рр. В них взяло участь приблизно 70 учасників, які по завершенні отримали сертифікати встановленого зразка.

2. Утворення у складі виконавчих органів ОТГ структурних підрозділів з питань молоді та спорту, у яких одна одиниця лише відповідає за напрям молодіжної політики. У місті Житомирі в профільному управлінні є Відділ з питань сім'ї та молоді, який координує та відповідає за якість реалізації цієї політики. Існує також місцевий дорадчо-консультативний орган – Молодіжна Громадська Рада. Вона була створена у 2015 р. виконавчим комітетом міської ради з метою залучення молоді до реалізації молодіжної політики у м. Житомирі. Відповідно до Положення про її функціонування, вона є «консультативно-дорадчим органом, який утворюється з метою здійснення координації заходів, пов'язаних із забезпеченням проведення консультацій з громадськістю, з питань формування та реалізації молодіжної політики» [4]. Молодіжна Громадська Рада складається із громадян України, представників молодіжних громадських організацій, профспілок та інших об'єднань громадян

віком до 35 років, які працюють у сфері реалізації молодіжної політики у місті. Даний консультативно-дорадчий орган проводить аналіз проблем і потреб підростаючого покоління в Житомирі; здійснює патріотичне виховання та підвищення її рівень національної свідомості; захищає права та інтереси молоді міста; різнобічно сприяє самоствердженню та самореалізації молоді людини у громаді.

3. Розвиток молодіжної інфраструктури. В Україні функціонує понад 700 молодіжних центрів, хабів/просторів для молоді. У Житомирській області три: у містах Бердичеві, Новоград-Волинському та у місті Житомирі - Молодіжний Пластовий центр.

4. Документальна доказовість діяльності роботи (проведення соціологічних досліджень, щорічних доповідей про становище молоді в Україні; проведення щорічних всеукраїнських молодіжних форумів з подальшою участю його представників у парламентських слуханнях; рекомендації Верховної Ради.

5. Залучення молоді до процесу ухвалення рішень. Фактично процес децентралізації сприяє активній участі молодих людей в схваленні рішень та діяльності на локальному рівні. Це важливо, у зв'язку з тим, що будується демократичне, солідарне та процвітаюче суспільство. Якщо спиратися на соціологічне дослідження «Молодь України – 2017», яке проводилося і серед підростаючого покоління Житомира, то біля 56% молодих осіб позитивно оцінюють процес децентралізації в Україні та 49% молоді знають про такі процеси. Згідно з опитуванням, існує потреба в більшому інформуванні молоді про стан проведення реформи, оскільки понад 40% респондентів зазначили, що не володіють такою інформацією. Але, разом з тим, приблизно 47% респондентів, які проживають в ОТГ, зазначають, що не бачать змін для молодих осіб після створення громад, а 13% бачать позитивні зміни [67, с. 56].

6. Формування активної громадянської політики української молоді є також одним із пріоритетів державної політики. На підтримку молодіжних ініціатив спрямована «Державна цільова соціальна програма «Молодь України»

на 2016–2020 рр.» [6]. Відповідно до неї перед громадами ставляться такі першочергові завдання – «створення умов для особистісного становлення, соціальної активності та зайнятості молодих осіб, щоб вони залишалися мешкати, працювати у громаді та брали активну участь у її розбудові й розвитку» [6].

Таким чином, молодь має чималі можливості задля участі у громадсько-політичному житті країни. Держава порівняно з попередніми роками сприяє подальшому та широкому її залученню до процесів розробки і творення нової політики, що буде корисною суспільству. Така політика поступово оновлює правовий механізм держави, за яким креативна молодь працюватиме в органах місцевого самоврядування та ОТГ, яким делегується чимало повноважень в умовах децентралізації.

1.3. Нормативно-правова база регулювання молодіжної політики

Молодіжна державна політика в Україні характеризується значною кількістю нормативно-правових постанов та актів, засади яких закріплені в Конституції України, де закріплено головні обов'язки та права громадян. Поміж яких є напряду присвячені питанням молоді засадничі акти загальнонаціонального рівня (чинних до тепер у належній редакціях) слід також зазначити Декларацію про загальні засади державної молодіжної політики в Україні (1992 р.), закони України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» (1993 р.) [1], «Про молодіжні та дитячі громадські організації» (1998 р.) [2]. Головним документом реалізації молодіжної політики є «Державна цільова соціальна програма «Молодь України» на 2016–2020 рр.», затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 18.02.2016 р. № 148 [6].

Серед ключових актів місцевої влади та самоврядування, які визначають молодіжну політику на місцях (якщо не рахувати традиційних численних

рішень і розпоряджень, що регламентують проведення багатьох разових акцій та/або обсяги і порядок, яких спрямовані на стимулювання найбільш активної молоді країни), виняткову увагу варто сконцентрувати на необхідності затвердження безперервно діючих комплексних програм.

Крім того, обласна комплексна програма «Молодь і родина Житомирщини на 2017-2020 рр.» серед основних завдань має «залучення молоді до участі в житті громади, формування навичок реалізації громадянських прав та обов'язків, неформальна освіта молоді» [7]. Окрім цього, у ній йдеться щодо впровадження інноваційних форм роботи та кращого досвіду інших областей і країн, моніторинг і аналіз реалізації та належне повідомлення населення області, постійного залучення до реалізації Програми бізнесу, міжнародних благодійних організацій та фондів. Крім того на Житомирщині діє «Обласна цільова соціальна програма національно-патріотичного виховання дітей і молоді» на 2017-2020 рр.» [7].

Очевидно, що кращі здобутки закордонного досвіду доцільно використовувати в практиці реалізації молодіжної політики в Україні і в цьому контексті регіональні молодіжні структури пов'язують підвищення ефективності своєї діяльності серед іншого важливою умовою є покращанням вже існуючої нормативно-правової бази роботи з молоддю, як-от ухваленням розробленого проєкту нового Закону України «Про основні засади молодіжної політики».

У даному законопроекті вже взято до уваги кінцеві зміни в законодавстві України, щодо децентралізації та визначено поміж іншого імплементацію в сучасне українське законодавство значної кількості положень Переглянутої Європейської хартії участі молоді в громадському житті на місцевому та регіональному рівнях, адаптацію молодіжної політики в Україні до стандартів молодіжної політики ЄС, запровадження європейських стандартів молодіжної роботи саме через використання успішних новел сучасного європейського молодіжного законодавства Латвії, Литви, Словаччини, Естонії, Німеччини, Румунії, Швеції, Швейцарії, Сербії, Люксембургу, Фінляндії та Болгарії.

Втім названий законопроект ще не прийнято та викликає ряд дискусійних питань. Він вимагає додаткового більш ґрунтовнішого обговорення з обов'язковою участю працівників органів соціальної політики з практичним досвідом, охорони здоров'я, освіти, внутрішніх справ, фізичної культури і спорту, волонтерських та громадських організацій, та представників вітчизняних політичних структур і міжнародних інституцій, що працюють з молоддю.

Житлова політика завжди була й залишається найгострішою соціально-економічною проблемою, яку варто розв'язати у державі. Тому одним із головних напрямків молодіжної політики нашої держави є забезпечення молоді житлом. По всій Україні, так і в місті Житомирі зокрема, гострою залишається проблема забезпечення молодих сімей житлом. Значна кількість неспроможна придбати власне житло без бюджетної підтримки.

Отже, чинна нормативно-правова база державної молодіжної політики в країні є доволі розвинутою та такою, яка дозволяє впроваджувати всі її положення в конкретних практичних проявах на місцях. Одночасно, на думку експертів (працівників регіональних молодіжних структур, управлінців, науковців), нормативно-правова база, що регулює роботу з молоддю вимагає покращання, перш за все, щодо напрямів імплементації вдалого на ефективного зарубіжного досвіду, щодо роботи з молоддю.

Загальний висновок до першого розділу. Отже, молодіжній політиці в Україні на теоретичному рівні з кожним роком приділяється все більше уваги не лише на загальнонаціональному, а й на локальному рівнях.

На місцевому рівні впровадження молодіжної політики зорієнтоване на покращення комфортного життя для суспільства, в тому числі для розвитку та самореалізації молоді. В пріоритеті реалізації молодіжної політики є кадрове та фінансове забезпечення, залучення молодих осіб до розроблення й ухвалення рішень, контролю за їх виконанням та розвитку молодіжної інфраструктури. Впевнені, що з часом всі вище наведені закони, положення, стратегії принесуть користь країні, в якій молоде покоління буде працювати на її процвітання.

РОЗДІЛ II.

МЕХАНІЗМИ РЕАЛІЗАЦІЇ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ МІСЦЕВОЮ ВЛАДОЮ

2.1. Повноваження та діяльність місцевого виконавчого органу з питань молодіжної політики

Молодіжну політику на місцевому рівні у Житомирі здійснює Управління у справах сім'ї, молоді та спорту. На сьогоднішній момент його очолює Ковальчук Ірина Анатоліївна. Управління відповідно до Положення про його діяльність є «самостійним виконавчим органом Житомирської міської ради, підзвітним і підконтрольним раді, яка його утворила, підпорядкованим її виконавчому комітету, міському голові, а також підконтрольним відповідним органам виконавчої влади» [5].

Основними завданнями Управління у молодіжній політиці є:

- забезпечення виконання на відповідній території реалізації державної політики з питань молоді;
- реалізації програм та проведення заходів, які спрямовані на забезпечення правового та соціального захисту, становленню та розвитку дітей та молоді;
- сприяння молодіжним і дитячим інститутам громадянського суспільства щодо реалізації молодіжної політики на місцевому рівні.

Окрім цього, відповідно до Положення даний виконавчий орган у сфері молодіжної політики виконує велику кількість функцій:

- готує пропозиції до проектів регіональних програм і планів поліпшення реалізації молодіжної політики, в тому числі дозвілля дітей і молоді, забезпечує їх виконання;
- розробляє і подає на розгляд міської ради свої пропозиції щодо проектів фінансування та матеріально-технічного забезпечення впровадження

програм та виконання заходів, які спрямовані на покращення становища дітей і молоді;

- сприяє діяльності суб'єктів культурно-спортивного руху, молодіжних, дитячих та інших громадських організацій;

- організовує та проводить заходи, в межах своїх повноважень, щодо пропаганди здорового способу життя в дитячому і молодіжному середовищі попередження негативних явищ;

- забезпечує проведення заходів, які спрямовані на організацію відпочинку та дозвілля дітей та молоді;

- координує діяльність міського культурно-спортивного центру, робота якого присвячена роботі з населенням та підлітками за постійним місцем проживання;

- порушує в установленому порядку клопотання про відзначення обдарованих молодих осіб щодо призначення їм премій та стипендій.

Попри велику кількість завдань у його діяльності (адже реалізує політику не тільки у плані молоді, але й спорту та сім'ї) штат складається з 7 чоловік: начальника, його секретаря, бухгалтера та 3 головних спеціалістів. Зрозуміло, що така мала кількість не зможе цілком забезпечити повноцінну реалізацію та проведення різноманітних молодіжних заходів. Тому однією з особливостей Управління є залучення старшокласників та студентів на волонтерських засадах у різноманітних проєктів. Це є важливим кроком, адже у такий спосіб підрастаюче покоління стає не пасивним, а й активним учасником творення молодіжної політики.

Варто зазначити, що заходи у сфері молодіжної політики у 2019 році були спрямовані на підвищення громадської активності молоді, національно-патріотичної свідомості, розвитку творчого потенціалу молоді шляхом залучення до реалізації молодіжних проєктів, з метою ведення молоді здорового способу життя шляхом проведення інформаційних кампаній та профілактичних заходів тощо.

У напрямі національно-патріотичного виховання працює Пластовий молодіжний центр Житомирської міської ради. У 2019 році центром проведено значну роботу: організовано 42 заходи, у яких взяло участь 3303 учасника. Серед них – «Пам'ятай про Крути» (акція спомину Героїв національно-визвольних змагань), День Пластуна, Дні Кобзаря (флешмоб вірші і живопис), День Першої пластової присяги (Пластовий всеукраїнський захід), Свято Весни (табір на честь опікуна Пласту Св. Юрія), День Матерів (свято добрих вчинків), Всеукраїнська військово-патріотична гра «ДжураДесантник», Челендж до Дня української писемності та мови, Акція «Базар 21го», Передача Віфлеємського вогню миру Житомирській міській ОТГ, храми, установи тощо.

2.2. Шляхи підтримки місцевою владою молодіжних ініціатив

Управління здійснює молодіжну політику за різноманітними напрямками, проте хотілося акцентувати увагу на культурно-освітньому аспекті. Довготривалим за часом і водночас ще одним досягненням Управління у питанні молоді стала ексклюзивна муніципальна програма «Школа місцевого самоврядування», заснована у 2001 р. Вона проходить двічі на рік (весняна та осіння сесії) терміном 2 місяці і є абсолютно безкоштовною. Слухачами «Школи місцевого самоврядування» можуть стати молоді люди віком від 16 років. Мета програми – залучити учнівську та студентську молодь до процесу прийняття рішень на місцевому рівні, підвищити рівень її активності у громадському житті міста, і, найголовніше, надати їй можливість реалізувати себе у органах місцевого самоврядування [71]. Програма Школи складається із циклу як теоретичних, так і практичних занять, необхідних для молоді у майбутньому формуванні своєї кар'єри в усіх сферах суспільного життя (ознайомлення з усіма управліннями, департаментами та іншими органами місцевого самоврядування; проведення різноманітних тренінгів як психологічного, так і соціального характеру тощо). Після двох місяців

випускники отримують відповідні сертифікати від міського голови та мають можливість для стажування практично у всіх структурних підрозділах Житомирської міської ради. Станом на 2020 р., закінчили Школу місцевого самоврядування більше ніж 1700 чоловік, з них – 300 працюють на постійній основі на благо міста. У 2019 році за проектом «Муніципальна школа місцевого самоврядування» пройшли навчання та отримали сертифікати 246 осіб.

Щороку волонтерський рух Житомирщини набирає обертів. З 17 квітня 2018 р. відбувся старт проекту інституту громадянського суспільства «Школа волонтерів Житомира», ідея якого належить представникам громадської організації «Я-мама!» та який «визрівав» і готувався впродовж п'яти років. До проведення проекту долучилися «представники 20 молодіжних громадських і соціальних організацій, благодійних фондів, спеціалізованих навчальних закладів, спортивних клубів, релігійних об'єднань» [23]. Основними напрямками діяльності Школи стали підготовка волонтерів та інститутів громадянського суспільства, допомога в реалізації волонтерських програм, створення банку добровольців, координаційна діяльність. З метою залучення учасників до участі у проекті та для подальшої комунікації між собою створена група на сторінці Facebook, крім того, до цієї сторінки може приєднатись будь-хто.

З метою патріотичного виховання молоді, формування позитивного іміджу Житомира та підтримки творчих ініціатив молодих житомирян Управління напередодні Дня міста проводить щорічний конкурс концепцій відеороликів на тему: «Житомире! Я люблю тебе!» [66]. Щовесни молодь має змогу подати свої сценарії на відеоролик. При Управлінні створюється конкурсна комісія, яка розглядає проекти та визначає трійку переможців, між якими пропорційно розподілятиметься призовий фонд задля втілення сценарію в життя. У другу суботу вересня – на День міста – відзняті відеоролики транслюються на головному екрані перед житомирянами. Щороку тут бере участь більше 30 учасників, причому різних вікових категорій.

Кожного року молодіжні організації мають змогу подавати творчі проекти соціально-гуманітарного напрямку, які спрямовані на підростаюче покоління. Управління, яке реалізовує молодіжну політику в м. Житомирі щороку приймає молодіжні проекти на фінансування за рахунок гранту міського голови. Цей грант покликаний заохотити активних та креативних житомир'ян до участі у житті міста, його розвитку та популяризації. В проекті конкурсантам потрібно чітко описати всі етапи формування та реалізації тих заходів, які планує автор.

Таким чином, молодіжна політика на рівні місцевого самоврядування активно здійснюється за багатьма напрямками, що дає змогу підростаючому поколінню можливість самореалізації та самоствердження у громаді Житомира.

2.3. Молодіжні громадські організації у системі взаємодії місцевої влади і територіальної громади

За роки незалежності в Україні склалася мережа інститутів громадянського суспільства: громадські організації та об'єднання, релігійні організації, рухи, фонди, благодійні фонди, спілки, профспілки, політичні партії, організації роботодавців, засоби масової інформації, адвокатура, нотаріат, професійні та творчі спілки, інші невідприємницькі товариства, організації та установи, які легалізовано у відповідності до законодавства.

Безперечно, особливе місце займають молодіжні громадські організації. Їх діяльність охоплює: здійснення неформальної освіти шляхом реалізації проектів і програм; комунікацію з органами державної влади в інтересах дітей і молоді; проведення заходів різних рівнів для реалізації запитів, потреб та інтересів дітей і молоді; представлення інтересів дітей та молоді на всіх рівнях; участь в ухваленні рішень, забезпечення інтересів дітей і молоді на місцевому, регіональному та всеукраїнському рівнях; тощо [2].

Управління у справах сім'ї, молоді та спорту м. Житомира у своїй діяльності співпрацює з 23 молодіжними та благодійними громадськими організаціями, зокрема ВБО «АСЕТ», ГО «Молодіжна фундація європейських ініціатив», «Обласна молодіжна творча спілка художників та мистецтвознавців», ГО «Сучасний формат», ЖОГОЛІ «Молодь. Жінка. Сім'я», МГО естрадних діячів «Арт-форум», ГО «Нова сила», ВМГО «Асоціація «КВН України», ГО «Надія є», ГО «Молодіжна фундація європейських ініціатив», ВПМО «Пласт», ГО «Житомирська асоціація науковців та бізнес-консультантів», БО «Планета для дітей», ГО «Атом», ГО «Я-мама», ЖОМГО «Паритет», НАЛМО «Оксія», БМФ «Арт-терапія», ГО «Атошник», ГО «Асоціація музеїв космонавтики України», ГО «Студентський клуб», ГО «Пісенний Спас», ГО «Стріт Воркаут Житомир» та інші.

Дані громадські організації під час проведення тренінгів, наметових таборів, пленерів, фестивалів, флеш-мобів тощо допомагають місцевому самоврядуванню створювати сприятливе середовище з метою розвитку та реалізації молодих осіб, формування у них чіткої громадянської позиції та національно-патріотичної свідомості.

Активну позицію має і «Молодіжна фундація європейських ініціатив», очільником якої є Яцик Ірина Станіславівна. Метою діяльності громадської організації є захист прав, інтересів обдарованої молоді та здійснення, відповідно до чинного законодавства і статутних завдань, діяльності, направленої на створення умов для самореалізації талановитих молодих людей та їх широкого залучення до молодіжного руху [20].

Також активно співпрацюють з містом молодіжні громадські організації національних меншин. Одним із таких є «Молодіжне товариство поляків Житомира», «Житомирська спілка волинських чехів», «Товариство греків» тощо. Вони, на думку дослідника О. Білобровець, «сприяють реалізації молодіжної політики шляхом розширенням дружби, товариських зв'язків українців та національних меншин міста» [16, с. 3].

Житомирська спілка волинських чехів – молодіжна громадська організація, створена для популяризації чеської мови та культури. Вони беруть

активну участь у фольклорних фестивалях міста. Громадська організація сприяє для житомирської молоді вивчити чеську мову безкоштовно і мати згодом поїхати в Чехію на однорічні курси з вивчення чеської мови, історії та культури, побувати у визначних місцях Праги тощо. Місцеве управління активно співпрацює з громадською організацією «Товариство греків»

Не беручи до уваги значні успіхи у сфері залучення громадськості до роботи з молоддю, варто визначити ряд головних проблемних питань: поверхова оцінка молодіжних потреб; відсутність актуальних та дієвих механізмів впливу представників молоді на прийняття рішень на рівні територіальних громад; нерозвинена адміністративна практика залучення організацій громадськості щодо прийняття та ухвалення рішень, що стосуються молоді на регіональному рівні; досить низький рівень культури в сфері комунікації та оцінки впливу молодіжного представництва; конкуренція та охорона власних інтересів у представників громадських об'єднань; недостатня ефективність функціонування громадських рад; уразливою є практика громадських обговорень проблем молоді тощо. Наразі інститутам громадянського суспільства потрібно більше згуртовуватись, об'єднуватись бути більш солідарними, цілеспрямованими, ініціативними. Усвідомити власну значущість у досягненні завдань громадянського суспільства. Проте вважаю, що ці недоліки швидкими темпами зникнуть.

Отже, громадські організації активно співпрацюють з місцевим самоврядуванням через створення та реалізацію різного роду проектів. Такі спільні зусилля дозволяють ставити молодь у пріоритеті політики Житомира.

Загальний висновок до другого розділу. Загалом, підводячи підсумки, слід наголосити на тому, що не лише з позицій прийняття значної нормативно-правової бази з боку не тільки держави, але й міста реалізовується молодіжна політика. Вагома роль належить і практичному аспекту, що здійснюється через створення різноманітних проектів, заходів, фестивалів, в яких підростаюче покоління щороку залучається у все більшій кількості.

РОЗДІЛ III.

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ

3.1 Децентралізація та удосконалення профільного законодавства як чинники підвищення ефективності у сфері молодіжної політики

Збереження фізичного і духовного надбання українського народу в подальшому розвиток української нації серйозною мірою залежить саме від ефективності впровадження молодіжної політики, зокрема на місцевих рівнях. Ефективний підхід є ключовим фактором у будь-якій сфері людської діяльності. Аналізувати й оцінювати систему молодіжної політики можна, виходячи з чотирьох складових ефективного підходу: економічної, технічної, соціальної та педагогічної.

«Ефективність молодіжної політики залежить від врахування найактуальніших проблем підростаючого покоління, зокрема:

- високий рівень захворюваності та смертності, слабка мотивація до дотримання здорового і безпечного способу життя;
- повільні темпи розвитку молодіжного підприємництва;
- низький рівень зайнятості на ринку праці за обраною професією;
- низька якість загальної освіти, недостатнє застосування потенціалу неформальної освіти з метою підвищення конкурентоспроможності молоді на ринку праці;
- несистемний характер формування у молодих людей громадянської позиції та патріотизму;
- недостатнє використання інноваційного потенціалу молоді;
- низький рівень забезпечення молодих сімей власним і соціальним житлом;
- низький рівень організації та культури молодіжного дозвілля;

➤ відсутність сталої тенденції зниження рівня злочинності у молодіжному середовищі, насильства та системної роботи у сфері її профілактики;

➤ «слабка інтегрованість української молоді у європейське та світове молодіжне співтовариство» [26, с. 7].

Рівень впровадження молодіжної політики на місцевому рівні характеризується збільшенням повноважень щодо зазначеного напрямку на збільшення відповідальності на адміністративно-територіальній одиниці, Потрібно враховувати міжвекторальну взаємодію суб'єктів, які реалізують молодіжну політику (працевлаштування та ринок праці, соціальний захист освіта, культурний розвиток).

Для ефективного впровадження молодіжної політики на рівні ОТГ необхідно створити:

- інфраструктуру молодіжної політики, передбачити її фінансове та організаційне забезпечення;
- розвитку молодіжних центрів, підготовки молодіжних працівників;
- створення та розвиток молодіжних громадських організацій;
- співпраця між міжгалузевими та міжсекторальними структурами;
- звітування про стан роботи з молоддю.

Проаналізувавши впровадження молодіжної політики зроблено висновок щодо її доцільності в реалізації як окремого відділу, та як стратегічної цілі.

Для впровадження молодіжної політики на належному рівні варто залучати окрім бюджетних коштів, ще й кошти з інших джерел, таких як: донорські, грантові, представників бізнесу тощо.

Крім того, потрібно звернути увагу на розвиток інфраструктури для молоді. По мірі можливості відкривати молодіжні центри, хаби, простори у районах міст. Щоб молодь могла прийти до нього з дому без використання транспортних засобів.

Щодо рекомендацій з приводу затвердження нормативних документів органами місцевого самоврядування, варто зазначити, що дуже (підкреслюємо:

дуже) потрібно не просто робити опитування серед молоді, але й проводити публічні консультації щодо виявлення проблемних питань молоді та залучення їх до розробки рішень.

Загалом за дуже оптимістичного сценарію реалізації молодіжної політики Житомирською міською радою, будуть отримані такі результати:

- збільшено кількість молоді залученої до програм і заходів, спрямованих на підвищення рівня громадянської свідомості, самореалізацію молоді, популяризацію та утвердження здорового способу життя;

- збільшено кількість та покращено якість проектів громадських організацій за пріоритетними напрямками молодіжної політики, реалізованих за підтримки міської ради;

- підвищено рівень поінформованості серед дітей та молоді з питань збереження власного здоров'я, протистояння шкідливим звичкам та утвердження життєвих ціннісних орієнтирів.

Таким чином, реформа децентралізації є активним чинником у підвищенні ефективності реалізації молодіжної політики на місцевому рівні. Підростаюче покоління, відповідно до цих змін, стає активним суб'єктом державотворення, адже влада має підтримувати їхні ініціативи, з ними має працювати відповідний працівник (молодіжний працівник) і, найголовніше, вони мають створювати і реалізовувати свої ідеї в креативному просторі – молодіжному центрі.

3.2. Пріоритетні напрями молодіжної політики на рівні місцевого самоврядування

За роки незалежності України молодіжна політика являється частиною державної політики та має цілісну систему заходів фінансово-економічного, правового, організаційно-управлінського, інформаційного,

освітнього характеру, які спрямованні на свідомий вибір свого життєвого шляху молодими людьми.

Будь-яка країна має гарантувати працевлаштування після закінчення учбових закладів та забезпечити соціальний захист молоді. Але, на жаль проблемою сьогодення є саме гідне працевлаштування.

«Результативною формою сприяння зайнятості молоді є розвиток підприємницької діяльності. З погляду на зарубіжний досвід, де молодий підприємець має підтримку з боку держави та можливість розпочати власний бізнес, в Україні цього бракує. Загалом підприємницька діяльність відіграє в суспільстві не тільки економічну, а переважно соціально-економічну функцію, забезпечуючи створення нових робочих місць без надмірного навантаження на суспільні ресурси, перекладаючи економічний ризик на суб'єктів підприємницької діяльності» [38, с. 324]. Для молоді, яка хоче реалізувати себе у підприємництві немає великих можливостей її реалізації. Хоча є закріплені законодавством пільги, але вони не покривають тих витрат, які потрібні для розвитку бізнесу.

«Перебудова соціальних відносин та економічна криза відчутно позначились на соціально-економічному становищі молодих сімей. Вони перебувають у більш складних матеріальних обставинах, мають потребу в підтримці, як правило, не мають житла та не впевнені в завтрашньому дні. У цій ситуації необхідно забезпечити молодій сім'ї такі умови її життєдіяльності, за яких вона, спираючись на власний потенціал, одержуючи підтримку з боку держави та суспільства, стане здатною самостійно реалізовувати соціальні функції та репродуктивні установки» [24, с. 224].

Можна виокремити сфери молодіжної політики на рівні місцевого самоврядування та визначити напрями розвитку кожної з них: підтримка молоді у сфері освіти та виховання; підтримка економічного розвитку молодих сімей, забезпечення зайнятості молоді; житлова політика; підтримка молодіжних громадських об'єднань і організацій; сімейна політика: покращення репродуктивного здоров'я молодого покоління.

Отож, в умовах модернізації суспільства в цілому, молодіжна політика повинна бути інструментом розвитку й перетворення як в усій країні, так і в Житомирській області. Одним із перших завдань як на державному та у на місцевому рівнях є підтримка підприємницької діяльності молоді та створення сприятливого клімату для реалізації молодіжних бізнес-планів. Даний досвід ми можемо запозитити у країнах Європейського Союзу.

3.3. Розвиток соціального партнерства у молодіжній політиці

«Соціальна стабільність, громадський прогрес, інноваційний розвиток – багато в чому ці поняття стали сьогодні одними з головних цілей розвитку українського суспільства. Проте наслідування цих орієнтирів можливо тільки у разі створення великого комплексу необхідних умов і забезпечення найбільш сприятливого поєднання самих різнопланових чинників. Залежно від становища молоді в суспільстві вона стає, або «чинником забезпечення соціальної стабільності і прогресу або, навпаки, носієм антигуманних, антисоціальних ідей, замкнutoю у своїх егоїстичних інтересах соціально-демографічною групою» [64, с. 96].

«Молодіжна група є одним з системотворних елементів будь-якого соціуму, тому неадекватні оцінки її ролі і положення в системі громадських стосунків можуть призводити не лише до серйозних тактичних прорахунків, але і до помилок, небезпечних в середньо- і довгостроковій перспективі. Макроекономічні і політичні досягнення останніх років, очевидні ознаки адаптації до нових умов життя більшості населення, і у тому числі значній частині молоді середніх і старших вікових груп молоді, говорять про те, що молоді люди поступово знову стають повноцінними суб'єктами громадського життя, одним з позитивних чинників розвитку країни» [72, с. 35].

Варто акцентувати увагу, що під час зародження впровадження державної молодіжної політики її інтенсивного становлення закладалась ідея партнерства між

органами виконавчої влади та громадськими організаціями. У зв'язку з цим, молоде покоління, на думку дослідника Р. Сторожук, «стало розглядатися не лише як особливий об'єкт соціального управління, одержувач необхідної державної підтримки і допомоги, але і як реальний і пріоритетний партнер держави» [61, с. 177]. Наразі суб'єктами впровадження молодіжної політики можуть бути різні інститути громадянського суспільства.

«Соціальне партнерство як особливий спосіб громадських взаємодій припускає досягнення консенсусу між його суб'єктами на основі визнання рівноправ'я сторін, виявлення, аналізу і збалансованого обліку їх інтересів, здійснюваного за допомогою ведення відкритого діалогу між партнерами. Принципи взаємоповаги, інформаційної відкритості, пошуку і досягнення консенсусу дозволяють здійснювати не лише коректну, не спотворену особливим відомчим, груповим або особовим сприйняттям постановку гострих, насущних проблем, але і знаходити їх взаємоприйнятні для зацікавлених сторін рішення» [60, с. 100].

У реалізації молодіжної політики соціальне партнерство дозволяє раціонально використовувати ресурси у вигляді фінансування, адже прогресивна молодь може реалізовувати заходи волонтерством, у свою чергу здобувати досвід. «Соціальне партнерство не є продуктом виключно індустріального суспільства, воно зосереджено не тільки у сфері регулювання соціально-трудова стосунків, але й по суті, онтологічно властиве людству на різних історичних етапах його розвитку» [73, с. 76]. Розвиток та генезис партнерських взаємодій в індустріальних, традиційних та постіндустріальних суспільствах дає можливість виокремити відповідні їм головні типи партнерств – протопартнерство, моносферне (соціально-економічне) партнерство і загальне партнерство.

Реалізація молодіжної політики в Україні 90-2000 років наблизила пріоритети роботи з молоддю на кшталт Європейського Союзу. Орієнтовано на базові цінності, які необхідні для економічного, соціального, політичного розвитку молодих громадян.

«Своєчасним і вмотивованим є сьогодні перехід до нової моделі державного управління, спрямованої на участь організованої громадськості у процесі вироблення та здійснення державно-управлінських рішень, побудова на її засадах дієздатних механізмів здійснення влади» [43, с. 25]. Тому в реалізації молодіжної політики на місцевому рівні основними завданнями маємо визначати створення умов для соціального розвитку молоді, інститутів громадянського суспільства. Тільки у злагодженій спільній роботі можливо становлення нового покоління житомир'ян.

«Суть соціального управління за умов демократичного розвитку суспільства на засадах ринкової економіки зводиться, перш за все, до координації. Це повною мірою стосується і сфери молодіжної політики, яка потребує посилення як міжвідомчої координації, так і розвитку механізмів соціального партнерства, узгодження дій усіх суб'єктів молодіжної політики для вирішення державних завдань стосовно молоді» [47, с. 55].

«Значна кількість державних органів, які приймають участь у процесі здійснення молодіжної політики, викликає необхідність узгодження їх діяльності для виключення паралелізму, дублювання функцій. Це потребує підвищення міжвідомчої кооперації всієї 5 вертикалі місцевих органів по справах молоді з іншими органами (освіти, охорони здоров'я, праці й соціального захисту, культури, внутрішніх справ та ін.)» [48]. Дану модель впроваджує Управління у справах сім'ї, молоді та спорту.

Дослідники вважають, що для цього потрібно підвищити роль координаційних рад на національному, регіональному та місцевому рівнях. «Так, для підвищення координації дій державних органів на центральному рівні, варто надати міністерствам реальні можливості спрямовувати, координувати і контролювати діяльність усіх інших органів виконавчої влади центрального рівня, насамперед, передавши міністрам від віце-прем'єр-міністрів відповідні керівні повноваження щодо конкретних органів» [40, с. 450].

«Розширення вже зараз кола недержавних суб'єктів молодіжної політики, обумовлює необхідність їх скоординованої, системної діяльності по реалізації мети, завдань і напрямів молодіжної політики, обумовлює важливість розвитку

міжсекторного партнерства щодо вирішення молодіжних питань на всіх рівнях управління. Такий тип відносин дає можливість вирішувати суперечливі питання шляхом компромісу і урівноваження інтересів різних соціальних груп населення. Багатократне зростання ефекту полягає в можливості об'єднання переваг державного сектора з перевагами некомерційного сектора як з позиції акумуляції ресурсів, так і з позиції встановлення демократичних пріоритетів» [61, с. 171]. Результатом взаємодій є злагоджена робота органів влади та громадських організацій.

«Очевидно, що фізичне і духовне збереження, відтворення та розвиток української нації значною мірою залежить від ефективності системи державного управління у системі молодіжної політики. Від того, наскільки системно, повно й ефективно у межах цієї політики вирішуються проблеми і реалізуються потенційні можливості молоді, залежать темпи оптимізації соціальних та економічних умов життя, перспективи на майбутнє» [53, с. 212]. «Піклування про інтереси окремого індивіда сприяє його розвитку і повноцінному становленню в суспільному житті на умовах збалансованості інтересів та самодостатності співіснування. Тому партнерство місцевої влади і молоді має функціонувати у взаємодії з патерналізмом» [12, с. 63].

Молодь сьогодення має той потенціал, завдяки якому можна очікувати зміни на краще в українському суспільстві в найближчому майбутньому. Вона є важливим чинником успішного провадження молодіжної політики.

Загальний висновок до третього розділу. Отже, з метою вирішення проблем, які є в державному управлінні у сфері молодіжної політики в умовах, що склались на локальному рівні варто вирішувати шляхом переходу до сучасної адміністративної парадигми. Вона повинна обов'язково включати конструкцію паритетних стосунків між молоддю та органами влади, поєднувати в собі всі елементи громадського та державного управління, сприяти максимальному залученню громадськості до розробки та впровадження узгоджених та обґрунтованих адміністративних рішень, враховуючи запити молоді та активізації її власних зусиль.

ВИСНОВКИ

В процесі виконання роботи було здійснено науковий аналіз проблеми дослідження, в результаті чого ми дійшли таких висновків:

1. На даний момент формування сучасної державної молодіжної політики центральними органами влади ґрунтується на розумінні того, що молодь являє майже половину працездатного населення, і є головним та перспективним ресурсом наступного соціально-економічного розвитку та й взагалі збереження, накопичення та відтворення людського капіталу сучасної України; визнанні тих принципових положень, що реалізація ефективної молодіжної політики на всіх етапах та рівнях (від місцевого до національного) є актуальним завданням суспільства й держави, яке має вирішуватися на принципах рівності, відкритості, солідарності, демократичності, міжгалузевої та міжсекторальної співпраці та координації дій усіх зацікавлених сторін та з обов'язковою участю самої молоді при врахуванні національних завдань та передового європейського законодавства.

2. Під час дослідження було доведено, що сучасна молодіжна політика є дійсно спробою оновлення правового механізму в органах місцевого самоврядування. Підростаюче покоління має чималі можливості задля участі у громадсько-політичному житті країни. Держава порівняно з попередніми роками сприяє подальшому та широкому її залученню до процесів розробки і творення нової політики, що буде корисною суспільству.

3. Нормативно-правова база дослідження є досить вагомою. Закони, положення та укази, які приймаються на загальнодержавному рівні, визначають основні засоби реалізації молодіжної політики відповідно до європейських програм, до яких залучена Україна. Окрім них, органи місцевого самоврядування на основі вище наведених документів приймають розпорядження та стратегії, адаптовані до традицій жителів Житомира.

4. Молодіжну політику на місцевому рівні у Житомирі здійснює Управління у справах сім'ї, молоді та спорту. У своїй діяльності воно

забезпечує виконання у місті реалізації державної політики з питань молоді; сприяє молодіжним і дитячим громадським організаціям; виконує програми та проводить заходи, які цілеспрямовані на забезпечення правового та соціального захисту сім'ї, дітей і молоді; сприяє соціальному становленню та розвитку дітей і молоді тощо. Управління на даний момент разом з громадськістю реалізує ряд проектів, проводить велику кількість фестивалів задля того, щоб молодь почувала себе комфортно у Житомирі.

5. Під час дослідження було виокремлено та проаналізовано шляхи підтримки місцевою владою молодіжних ініціатив. Доведено, що Управління у справах сім'ї, молоді та спорту часто реалізує велику кількість власних проектів та програм. Одним із найуспішніших є Муніципальна програма «Школа місцевого самоврядування», спрямована на залучення учнівської та студентської молоді до процесу прийняття рішень на місцевому рівні і, найголовніше, надати їй можливість реалізувати себе у органах місцевого самоврядування.

6. Молодіжні громадські організації активно співпрацюють з органами місцевого самоврядування шляхом проведення спільних тренінгів, фестивалів, занять серед підростаючого покоління. Окрім цього, Управління сприяє налагодженню тісних контактів серед громадських організацій національних меншин, які дозволяють здійснювати співпрацю між українцями та поляками, греками, чехами тощо. Такий діалог між владою та жителями міста сприяє формуванню громадянського суспільства, завдяки якому кожна людина проявляє зацікавленість у житті міста і активно в ньому бере участь.

7. Конкретним шляхом вирішення головних життєвих проблем молоді в сучасних умовах дедалі гостріше стає питання залучення молоді до процесу реформування політичної та соціально-економічної буття країни. Децентралізація якраз і створює нові резерви та можливості для цього. Але все це свідчить про вже наявний позитивний регіональний та місцевий досвід залучення молоді до процесів децентралізації, який варто перейняти у нашому рідному місті.

8. Під час роботи запропоновано систему пріоритетних шляхів розвитку молодіжної політики на рівні місцевого самоврядування, забезпечить покращення становища молоді, зростання її внеску в конкурентоспроможність країни та в той же час може компенсувати й мінімізувати наслідки помилок, властивих молоді. Встановлено, що ці пропозиції створені на прикладі тенденцій суспільно-політичного розвитку та соціально-економічного України, що матиме сприятливі умови для самореалізації підростаючого покоління.

9. Молодіжна політика охоплює майже всі сфери життєдіяльності молоді, включаючи в себе питання, пов'язані з її формуванням і вихованням, охоплює певні процеси соціалізації, всю сукупність переконань щодо ролі та місця саме молоді в суспільстві та можливості їх реалізації. Молодіжна політика є сукупністю діянь всіх громадських та державних інституцій, але усякий її суб'єкт, соціальна інституція виконує її диференційовано та відповідно до своїх потреб та можливостей. Тому в сучасних умовах важливим є роль соціального партнерства. Нині саме молодь і володіє таким необхідним потенціалом, саме реалізація якого першим часом зможе істотно змінити та вплинути на ситуацію, що склалась в українському суспільстві. Варто не лише обов'язково орієнтувати на молодь, облік її потреб, запитів та інтересів при розробленні та виконанню соціальних програм в суспільстві, а й визнанні молоді як стратегічного ресурсу та партнера держави у проведенні молодіжної політики, суб'єкта соціально-економічних і духовних перетворень у країні.

Таким чином, молодіжна політика реалізовується не лише з позиції держави, але й органами місцевого самоврядування. В умовах децентралізації місцева влада отримала багато повноважень, яких потрібно втілювати в життя. Вона чудово розуміє, що їх найкраще реалізовуватиме креативна, енергійна молодь, а не «стара номенклатура» чиновників, які продовжують жити поглядами СРСР. Відповідно до цього місцеве самоврядування надає значимості творенню молодіжної політики, щоб підростаючому поколінню хотілося творити на благо України та своєї другої батьківщини.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді: Закон України від 05.03.1993 року // Верховна Рада України [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2998-12>
2. Про молодіжні та дитячі громадські організації: Закон України від 01.12.1998 року // Верховна Рада України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/go/281-14>
3. Переглянута Європейська хартія участі молоді в громадському житті на місцевому і регіональному рівні // Конгрес місцевих та регіональних влад Європи [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://humanrightsinukraine.org.ua/wp-content/uploads/2015/10/eu_charter_ukr.pdf
4. Положення про Молодіжну Громадську Раду при виконавчому комітеті Житомирської міської ради // Житомирська міська рада [Електронний ресурс] – Режим доступу : [http://zt-rada.gov.ua/?3398\[0\]=589](http://zt-rada.gov.ua/?3398[0]=589)
5. Положення про Управління у справах, сім'ї, молоді та спорту Житомирської міської ради // Житомирська міська рада [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zt-rada.gov.ua/files/upload/sitefiles/doc1502171195.pdf>
6. Державна цільова соціальна програма «Молодь України» на 2016–2020 роки // Верховна Рада України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/148-2016-п>
7. Молодь і родина Житомирщини на 2016-2020 роки Обласна комплексна програма Житомирської обласної ради // Житомирська обласна рада [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://zt.gov.ua/index.php.html>
8. Програма підтримки сім'ї, дітей та молоді, забезпечення рівних прав та можливостей жінок та чоловіків на 2018-2020 роки у м. Житомирі // Житомирська міська рада [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zt-rada.gov.ua/files/upload/sitefiles/doc1245172154.pdf>
9. YMCA Україна [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://ymca.org.ua/>
10. Абашина О. Вирішення проблем зайнятості молоді. / О. Абашина, І. Миценко, Н. Стежко – Кіровоград: Вид-во КНТУ, 2005. – 40 с.

11. Актуальні аспекти соціально-правового захисту молоді в сучасній Україні: [навч. посіб.] / О. Полякова, Г. Приходько, Ю. Сапарай; за заг. ред. О. Полякової. – Суми: Університетська книга, 2009. – 240 с.

12. Бабинцев В. Государственная молодежная политика / В. Бабинцев // Современные проблемы науки и образования. – 2009. – № 1. – С. 63-64.

13. Баглей Б. Виконавча влада та молодіжні громадські об'єднання: тенденції розвитку / Б. Баглей // Зб. наук. праць УАДУ. – 2000. – Вип. 1. – С. 4-5.

14. Бакаєв О. Деякі концептуальні проблеми молодіжної політики в Україні / О. Бакаєв // Розбудова держави. – 1996. – № 1. – С. 13-20.

15. Балакірева О. Державна молодіжна політика як важливий напрям діяльності владних інститутів щодо розв'язання проблем молоді в сучасній Україні / О. Балакірева, В. Головенько // Український соціум. – 2006. – № 6. – С. 149-150.

16. Білобровець О. Житомир багатонаціональний: інформаційно-презентаційне видання / О. Білобровець. – Житомир: Видавець В.Б. Котвицький, 2017. – 72 с.

17. Васильєв А. Конвергенція моделей реалізації державної політики, спрямованої на молодь / А. Васильєв // Публічне управління: теорія та практика. – 2013. – Вип. 3. – С. 205-209.

18. Гажієнко Ю. Проблеми політичної соціалізації молоді в сучасних умовах / Ю. Гажієнко // Вісник НАДУ. – 2005. – С. 417-418.

19. Гасанов О. Наукові підходи до визначення поняття «молодіжна політика» як передумови формування та реалізації державних молодіжних програм / О. Гасанов, А. Гавловська // [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://ekhsuir.kspu.edu/bitstream/123456789/2173.pdf>

20. ГО «Молодіжна фундація європейських ініціатив» // Facebook [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://www.facebook.com/B2-1665591850391588/>

21. ГО «Надія є» [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://hope-is.org.ua>

22. ГО «Скрина корисних справ» // Facebook [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://www.facebook.com/gooddeedsbox/>
23. ГО «Я – мама» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ya-mama.org.ua/>
24. Головатий М. Молодіжна політика в Україні: проблеми оновлення. / М. Головатий. – К.: Наук. думка, 2003. – 236 с.
25. Головенько В. Молоде покоління України в алгоритмі суспільних процесів / Головенько В. // Український соціум. – 2006. – №2. – С.20 – 34.
26. Головенько В. Молодіжна політика як важлива складова суспільного розвитку / В. Головенько // Молодіжна політика: проблеми і перспективи: Зб. матер. IV міжнар. наук.-практ. конфер., Дрогобич, 10-11 травня 2007 р. – Дрогобич: Вимір, 2007. – С. 3-10.
27. Головенько В. Нове покоління незалежної України // Інформаційні матеріали для слухачів Курсів підвищення кваліфікації працівників галузі сім'ї та молоді / За заг. ред. Г. Черепанової. – К.: Державний ін-т проблем сім'ї та молоді, 2004. – Кн. 4. – 136 с.
28. Данилейко О. Основи місцевого самоврядування / О. Данилейко, І. Ковальчук, В. Мельничук – Житомир.: НГО «Основа», 2016. – 82 с.
29. Діденко Я. Формування ефективної державної політики зайнятості в Україні // Україна: аспекти праці. – 2002. – № 2. – С. 3-7.
30. Дроздова Т. Модель молодіжної політики як умова формування методів залучення молоді до державно-управлінської діяльності / Дроздова Т. // Теорія та практика державного управління. – 2008. – Вип. 4 (23). – С. 286-291.
31. Житомирська міська рада [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zt-rada.gov.ua>
32. Звіт про роботу Управління у справах сім'ї, молоді та спорту міської ради за 2017 рік [Електронний ресурс] – Режим доступу: [http://zt-rada.gov.ua/?3506\[0\]=20](http://zt-rada.gov.ua/?3506[0]=20)
33. Калінічева Г. Конституційно-правові засади формування соціальної держави в сучасній Україні / Г. Калінічева // Особливості соціальної

молодіжної політики в Україні та ФРН на сучасному етапі. – К. : МАУП, 2004. – С. 53-55.

34. Канавець М. Молодіжний рух і держава: характер суб'єктно-об'єктних відносин / М. Канавець // Вісник державної служби України. – 2009. – № 2. – С. 23-27.

35. Канавець М. Соціальне спрямування діяльності молодіжних громадських організацій / М. Канавець // Гендерний портрет Волинської області / М. Канавець. – Луцьк, 2007. – С. 307-313.

36. Карнаух А. Молодіжна політика: проблеми та перспектива / А. Карнаух // Віче. – 2007. – № 18. – С. 47-51.

37. Кербаль М. Зарубіжний досвід формування нормативно – правової бази щодо молодіжної політики [Електронний ресурс] / М. Кербаль. – Режим доступу : <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/ukrpolituk/3/15.pdf>

38. Коваль Г. Розвиток державної молодіжної політики: теорія, методологія, механізми реалізації: моногр. / Г. Коваль. – Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2013. – 432 с.

39. Кожушко Н. Державна молодіжна політика як об'єкт наукового дослідження / Н. Кожушко // Державне управління та місцеве самоврядування: зб. наук. праць Дніпропетровського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України. – 2014. – Вип. 3(22). – С. 80-88.

40. Кривачук Л. Основні принципи діяльності інститутів виконавчої влади у сфері державної молодіжної політики в Україні / Л. Кривачук // Ефективність державного управління в контексті глобалізації та євроінтеграції: матеріали науково-практ. конф. / відп. ред. В. Луговий, В. Князев. – К.: НАДУ, 2003. – Т. 2. – С. 450-451.

41. Куйбіда В. Принципи і методи діяльності органів місцевого самоврядування: Моногр. – К.: МАУП, 2004. – С. 275-351.

42. Лібанова Е. Молодь та молодіжна політика в Україні: соціально-демографічні аспекти / Е. Лібанова. – К.: Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України, 2010. – 248 с.

43. Масюк О. Міфологеми соціального партнерства / О. Масюк // Політичний менеджмент – 2008. – № 2 (29). – С. 24–26.
44. Метьюлкіна Н. Удосконалення механізмів формування та реалізації державної молодіжної політики в Україні / Н. Метьюлкіна // Державна молодіжна політика: регіональний аспект. – Харків: Магістр, 2008. – С.33-36.
45. Молодіжна рада Житомир // Facebook [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://www.facebook.com/mgrzt/>
46. Молодь в Україні. Дослідження молодіжного сектора: проблеми та перспективи. – К. : Програма розвитку ООН в Україні, 2006. – 169 с.
47. Молодь України у дзеркалі соціології / [заг. ред. О. Балакіревої, О. Яременка]. – К.: УІСД, 2001. – 210 с.
48. Овчар О. Сучасні тенденції молодіжної політики Європейського Союзу: досвід для України / О. Овчар, М. Галаган [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/ejournals/tppd/20107/zmist/R_2/11Ovchar.pdf
49. Орлов В. Співпраця органів державної влади у сфері державної молодіжної політики та молодіжних громадських організацій в Україні / В. Орлов // Економіка та держава. – 2009. – № 2. – С.110-113.
50. Орлов В. Теоретичні засоби державної молодіжної політики як пріоритетного напрямку діяльності держави в сучасних умовах / В. Орлов // Держава та регіони. – 2008. – № 4. – С. 172-176.
51. Панасюк В. Державна молодіжна політика: поняття та структура / В. Панасюк // Актуальні проблеми політики. – 2006. – Вип. 29. – С. 383-387.
52. Пастухова О. Критерії підвищення кваліфікації кадрів органів державного управління // Теорія та практика державного управління. – Вип. 2 (11). – Х.: Вид-во ХарРІ НАДУ «Магістр», 2005. – С. 201-204.
53. Перепелиця М. Державна молодіжна політика в Україні (регіональний аспект) / М. Перепелиця – К.: Укр. інститут соціальних досліджень; Укр. центр політ. менеджменту, 2001. – 242 с.
54. Перепелиця М. Механізм реалізації регіональної, місцевої державної молодіжної політики / М. Перепелиця // Нова політика. – 2000. – № 6. – С. 40-43

55. Пітюлич М. Формування економічного механізму регулювання зайнятості в умовах становлення ринкових відносин. / М. Пітюлич, В. Мікловда. – Ужгород: Карпати, 1994. – 343 с.

56. Програма «Перший крок до успіху» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://firststep.uwf.org.ua/>

57. Рапаєва М. Державна молодіжна політика в Україні: законодавчі гарантії і практична реалізація / М. Рапаєва // Юридична наука. – 2015. – № 4. – С. 167-175.

58. Савченко Б. Орієнтири для формування державної молодіжної політики в Україні / Б. Савченко, Н. Метьолкіна // Теорія та практика державного управління. – Вип. 1 (13). – Х.: Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2006. – С. 167-174.

59. Світло серед дерев // Facebook [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://www.facebook.com/events/426697387680652/>

60. Соціальні проблеми працевлаштування молоді / О. Балакірева (керівник авт. кол.), В. Онікієнко, О. Валькована та ін.. – К.: Державний інститут проблем сім'ї та молоді, 2004. – 144 с.

61. Сторожук Р. Молодіжна політика в Україні на шляху до євроінтеграції / Р. Сторожук // Актуальні проблеми державного управління: Зб. наук. праць. ОРІДУ. – 2005. – Вип. 4 (24). – С. 170-178.

62. Сторожук Р. Соціалізація молоді як завдання реалізації молодіжної політики / Р. Сторожук // Стратегія регіонального розвитку: формування та механізми реалізації: Мат. щоріч. міжнар. наук.-практ. конф., 31 жовтня 2007 р. у 2-х т. – Одеса, ОРІДУ НАДУ, 2007. – С. 274-276.

63. Тарасенко Т. Шляхи модернізації державної молодіжної політики в Україні: загальні підходи та освітній напрям / Т. Тарасенко // Актуальні проблеми державного управління. – 2007. – Вип. 3 (31). – С. 100-106.

64. Толстоухова С. Соціальна робота в Україні з молоддю як невід'ємна складова соціальної політики держави // Особливості соціальної молодіжної політики в Україні та ФРН на сучасному етапі: Наук. зб. / Редкол.: А. Кудряченко (відп. ред.) та ін. – К.: МАУП, 2004. – С. 94-109

65. Український екологічний рух «Let's do it, Ukraine» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://letsdoitukraine.org/>

66. Управління у справах сім'ї, молоді та спорту Житомирської міської ради // Facebook [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.facebook.com/usmszt/>

67. Формування та реалізація державної молодіжної політики в Україні в умовах децентралізації – Тернопіль: ТОВ «Тернограф», 2017. – 100 с.

68. Хохрякова І. Державні програми у сфері зайнятості молоді в Україні / І. Хохрякова // Держава та регіони. – 2009. – № 1. – С. 179-186.

69. Цибін С. Молодіжна політика: основні напрями реалізації / С. Цибін // Вища Освіта України: теоретичний та науково-методичний часопис. – 2010. – № 1 (36). – С. 83-89.

70. Ціннісні орієнтації сучасної української молоді: матеріали парлам. слухань у Верховній Раді України 2 листоп. 2016 р. / Верховна Рада України, Комітет з питань сім'ї, молодіжної політики, спорту та туризму. – К.: Парлам. вид-во, 2017. – 312 с.

71. Школа Місцевого Самоврядування Житомир // Facebook [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://www.facebook.com/SchoolLocalGovernmentZhytomyr/>

72. Шульга В. Соціально-педагогічні аспекти державної молодіжної політики в Україні / В. Шульга // Проблеми освіти: наук.-метод. зб.; гол. ред. В. Кремень. – К., 2004. – Вип. 40. – С. 32-39.

73. Шуст Н. Інноваційна діяльність молоді: сутність, структура, функції / Н. Шуст – Вінниця: Вид-во Вінниц. мед. Ун-ту, 2000. – 223 с.